



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Brevis Expositio Propositionum Damnatarum

Didacus <ab Aragonia>

Venetiis, 1728

Denunciatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42653

184. Quæritur. An sit probabilis opinio asserens, esse licitum defendere occisiva defensione ea bona, ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus?

Resp. Esse improbabilem, & damnatam ab Innoc. XI. cum prop. 32. primò: quia non licet occidere hominem propter solam opinionem probabilem, dato, & non concesso, quod ea opinio esset probabilis; 2. quia in hoc casu non est evidentia de moderamine inculpatæ tutelæ, cum in Republica sint destinata media ad defendendum jura civium, & quia legibus humanis interdicitur, quod homines privatim defendant jura ad aliqua bona, & jus publicum prævalet juri privato: *Perepende etiam propos. 33. ab eodem Pontifice damnatam.*

D E N U N C I A T I O.

185. **Q**Uæritur. An ille cui evidenter constat, Petrum esse hæreticum, teneatur denunciare, etiamsi probare non possit?

Resp. Affirmativè, nam oppositum est expressè ab Alexandro VII. cum propof. 5. damnatum, ratio est, quia hæresis est malum gravissimum simul, & contagiosum, quod opponitur bono fidei, & publicæ salutis, etenim ex *Apost. 2. ad Timoth.* ut cancer serpit, & sua lue alios inficit, ergo specialissima illi medela est adhibenda, atque adeò etiam si probari non possit hæreticus, adhuc est denunciandus, si de ejus hæresi constet, ad hoc (ut accedentibus aliundè aliis notitiis) possit Judex de illo
in.

inquirere, ut statim lues extinguatur, antequam grassetur: adde, quod solum accusator tenetur probare delictum, quia accusator petit potius jus suum, quam bonum commune, secus vero denunciator ex cap. *super his, De Accusat.*

186. Quæritur. An denunciationi hæretici præmittenda sit correctio fraterna?

Resp. Nullatenus esse præmittendam, ratio est, quia quando imminet periculum multitudini, non habent locum hæc verba Domini: *si peccaverit in te frater tuus &c.* nam tunc frater peccans non peccat in te tantum, maximè quia sperandum non est, quod qui ausus est se opponere Ecclesiæ universali, corrigatur per secretam monitionem unius, itaque nulla admonitione, aut fraterna correctione præmissa, hæretici sunt denunciandi tam manifesti, quam occulti; & idem dicendum de aliis criminibus, quæ hæresim sapiunt.

187. Quæritur. An hæreticus emendatus sit denunciandus?

Resp. Affirmativè, ratio est, quia hæretici fingere possunt se emendatos, & non est eis credendum, si affirmant, sed necessarium est, ut innotescat Judicibus fidei, ut ad juris remedia procedant, nam finis denunciationis non est sola emendatio, sed etiam punitio delinquentis, ut metu poenæ facilius ipse, & alii ab eo crimine retrahantur.

188. Quæritur. An sciens sub secreto, etiam jurato, aliquem esse hæreticum, teneatur denunciare?

Resp. Teneri, nec obstat secretum (excepto sacramentali) neque juramentum, non

non si
man
vel e
tem.
supe
pro l
jura
est ol
de il
iniqu
18
gnis
esse
tene
R.
non
sent
dign
præ
ea d
perf
prob
quia
tion
veri
qui
chri
Tril
les
nem
infa
1
quif
R.
præ
mia
sacr
Sort

non

non secretum, quia hujusmodi est merè humanum nascens ex privato pacto tacito, vel expreso inter loquentem, & audientem, & adeò non potest præjudicare legi superioris præcipientis denunciationem pro bono publico; non juramentum, quia juramentum *juxta regulam 58. Juris in 6.* non est obligatorium contra bonos mores, nec de illicitis obligat, cum non sit vinculum iniquitatis.

189. Quæritur. An audiens à fide dignis, aut ab aliis levibus personis, aliquem esse hæreticum, vel de hæresi suspectum, teneatur denunciare?

Resp. Quamvis opinio negativa damnata non maneat, communis tamen, & certa sententia est; esse denunciandum, si à fide dignis audiatur; Edictum enim S. Officii hoc præcipit, ut si quis sciverit, vel audiverit ea delicta, denunciaret; si tamen à levibus personis accipiatur, nonnulli negant, alii probabilius affirmant, esse denunciandum, quia in eo edicto absolute, & sine limitatione præcipitur sub excomm. ut si quis sciverit, vel audiverit ea delicta, denunciaret, quippè quæ vergunt in damnum publicum christianæ Reipublicæ, ac proinde in eo Tribunali admittuntur testes aliàs inhabiles *ex cap. in fidei favorem, De hæresi in 6.* nempe mulieres, minores, consanguinei, infames, excommunicati, perjuri &c.

190. Quæritur. Quenam sint delicta Inquisitoribus denuncianda, præter heresim?

Resp. Esse omnia, quæ hæresim sapiunt: præcipua sunt; Apostasia à fide, Blasphemia hereticalis, ex iracundia percutientes sacras imagines, Divinatores, Magi, Sortilegi, Malefici, Astrologi judicarii, &

& omnes, qui cum pacto expresso, vel tacito demonis aliquid operantur. Sacerdotes non consecrantes, vel non Sacerdotes Celebrantes, aut Confessiones excipientes, etiam si verba consecrationis, vel absolutionis non proferant, Confessarii sollicitantes, vel ex malitia non declarantes personæ sollicitatæ obligationem denunciandi, receptatores, & fautores hereticorum, impediens quovis modo S. Officium, & his similia; legatur edictum S. Inquisitionis.

191. Quæritur. An si denuncianti imminet periculum vitæ, famæ, aut amissionis magnæ partis bonorum temporalium, possit excusari à denunciatione faciendâ.

Resp. Si ommissio denunciationis vergat in damnum fidei, nullatenus potest denunciatio omitti, etiam cum vitæ periculo; ut si hereticus dogmatizet, & animas seducat, si maleficia multum noceant Reipublicæ, animas seducendo, & corpora offendendo, nam quilibet pro patria tenetur ponere vitam, idque debet Confessarius pœnitenti significare, & cuiuscumque periculo potest per S. Officium provideri; quando autem delictum non est hæresis formalis, sed solum sapiens hæresim, tunc poterit quis à denunciatione excusari, si grave malum timeat, puta mortem, vulnera, iacturam famæ, vel honoris, aut magnæ partis bonorum, aut si ea proximè eventura probabiliter credat suis consanguineis, vel affinibus usque ad 4. gradum; cavendum tamen est, ne quis trepidet timore, ubi nullus est timor, ut passim contingit.

192. Quæritur. An in denunciatione hæretici-

retici formali facienda detur personarum exceptio?

Resp. Non dari, nam uxor maritum, filius Patrem; soror fratrem, & è conversò, denunciare tenentur, ut colligitur ex *Deuter. 13. ubi dicitur: si tibi persuadere voluerit frater tuus, filius, uxor, aut amicus, quæ diligis, ut animam tuam, clam dicens, eamus, & seruiamus diis alienis, non miserearis, aut occultes eum.* Aliqui tamen probabiliter putant, & tunc solum filium, uxorem, sororem &c. ad id teneri, si Pater, maritus, vel frater dogmatizarent, & alios hæresim docerent, cum enim tunc teneantur etiam cum discrimine vitæ à fortiori ad id tenentur cum infamia, & punitione Patris &c.

193. Ex quibus fit pariter, denunciandum esse Hæreticum dogmatizantem etiam à complice delicti, quamvis aliquatenus tunc seipsum prodat; in allis verò delictis ab hæresi formali probabile est, quod nemo teneatur complicem manifestare propter periculum propriæ infamiæ, excepto crimine sollicitationis ad turpia; nam in tali casu est omninò certum, fœminam, vel masculum sollicitatos teneri ad denunciandum Confessarium sollicitantem, quamvis ipsi consenserint, & fuerint complices, vel etiam sollicitantes, esto non debeant suum consensum prodere, nec de eo interrogari.

194. Quæritur. Quomodo Confessarius segerere debeat cum obligatis ad denunciandum?

Resp. Animadvertat, an ex non denuntiatione inciderint in fautoriam, credentiam, vel receptione hæreticorum in sub-

E fidium

fidium hæresis, quia tunc tales ligantur excommunicatione Bullæ Cœnæ, à qua absolvi nequeunt, nisi ab habente ad id facultatem; idem dicendum, si non denunciante omiserint denunciare per totum tempus ab edicto S. Inquisitionis taxatum, etiam si fautores hæreticorum non sint, excomm. S. Officio reservatam incurrunt, nisi eos excuset ignorantia.

195. Quæritur. An eos possit Confessarius absolvere, antequam actu denuncient?

Resp. Esse distinguendum, si personæ sint fide dignæ, & Confessario bene notæ, de quarum fidelitate non dubitet, & alteri Confessario id non promiserint, ac onus denunciationis ignoraverint, firmum propositum denunciandi sufficiet; si vero sint personæ ordinariæ, de quarum fidelitate dubitare probabiliter potest, curare omnino debet, ut denunciatio absolutioni præcedat, nisi communicandi urgeat necessitas, quia tunc cum firmo proposito adimplendi obligationem, poterit impendi absolutio.

196. Quæritur. An Confessarius, qui in Sacramentali Confessione tribuit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, censetur sollicitasse in Confessione, ac proinde sit denunciandus?

Resp. Opinionem negativam expressè damnavit Alexander VII. cum propof. 6. & meritò, quia traditio hujus chartæ ad malum provocativa irrogat injuriam Sacramento, in quo Sacrilegium gravissimum à Confessario committitur, præterea reddit Sacramentum fidelibus odiosum, cum in eo pareatur animarum ruina, & quamvis pœnitens tunc temporis à veneno illo non interficiatur, haurit tamen illud quod postmodum

modum vitam spiritualem tollere tentabit; immò fortè gravius nocet, quàm si immediatè Confessarius sollicitaret, tunc enim fœmina instructa proposito non peccandi de cætero, facilè Sathanam repellet, quando vero remisso fervore charitatis tentatur, facilius consentit; hinc non minus est denunciandus, si per Chartam postmodum legendam sollicitet, quàm si immediatè; & sollicitationis pariter est reus, si famulo occasione Confessionis det hujusmodi chartam fœminæ, vel mari deferendam.

197. Ex dictis sequitur, denunciandum esse Confessarium, qui immediatè post confessionem diceret fœminæ animo iniquo, quod redeat ad chirographum Confessionis accipiendum; aut si post immediatè peractum Confessionem sollicitaret puerum in Cellam, vel in domum ductum titulo dandi chirographum, vel qui pœnitentem sollicitat, dum ad genua procumbit, nolens confessionem audire, nec absolvere, vel qui prætextu Confessionis, aut extra occasionem Confessionis in Confessionario, aut in loco quocumque ubi Confessiones audiuntur, vel ad Confessionem audiendam electo, simulans ibidem Confessionem audire, sollicitat fœminas, sive mares, vel cum eis actus, aut sermones inhonestos habet &c. legatur *Bulla Gregor. XV. incip. Universi Domini gregis &c.*

198. Quæritur. An si sollicitatus confiteatur cum Confessario sollicitante, possit ab eodem absolvi absque onere denunciandi?

Resp. Negativè, ut patet ex decreto Alexandri VII. damnantis propos. 7. &

ratio est, quia Confessarius, si velit prudenter operari, nullum incommodum subit monendo pœnitentem de obligatione ista denunciandi, atque adeo tenetur monere: dixi: si velit prudenter operari, sanissimum enim consilium est seipsum deferre ad Tribunal S. Inquisitionis, antequam deferatur, ut omnem omnino pœnam declinet: Deinde, dato quod non teneatur Confessarius monere adversus seipsum, in tantum posset pœnitens esse immunis ab onere denunciandi, in quantum ignoraret hanc obligationem immediatè ortam à lege Pontificia, non à voluntate Confessarii, qui proinde hujusmodi onus non debet imponere, sed solum declarare, & monere suos pœnitentes, ut si ab aliquo Confessario sollicitati fuerint, denuncient sollicitantem, quare statim ac innotuerit pœnitenti ea obligatio, tenebitur independenter à qualibet monitione Confessarii denunciare; eo prorsus modo, quo si Confessarius omittat docere pœnitentem de obligatione, quam habet restituendi, in tantum posset esse immunis ab hoc onere, in quantum bona fide invincibiliter ignoraret legem naturalem obligantem ad restitutionem, ubi tamen ea innotuerit, independenter à qualibet monitione Confessarii, tenebitur restituere: ita pariter, si Confessarius sive culpabiliter, sive inculpabiliter omittat docere pœnitentem de obligatione, quam habet denunciandi, adhuc pœnitens obligabitur, si aliunde notam habeat legem pontificiam.

199. Præter hanc explosam, & damnatam, plurimæ alię vię excogitate sunt à DD. ad eximendam personam sollicitatam

ram ab onere denunciandi videlicet, si sollicitans non si diffamatus, aut si sollicitatio sit occulta, & sit spes emendationis præmittendo correctionem fraternam, etiam si dubium sit an correctio sit profutura; nec teneri alium à sollicitata, etiam si ille audierit à fide dignis, nedum à personis levibus; neque dari obligationem denunciandi, si sollicitatio sciatur sub secreto naturali, vel juramento; neque sollicitatam teneri denunciare, si ipsa consenserit, aut si prius sollicitaverit Confessarium, tanquam delicti complex, docuerunt permulti: excusant alii, si Confessarius fuerit maximus benefactor, aut amicus sollicitatæ, si cesset præsumptio in pœnitente; quòd Confessarius malè de fide sentiat, nec non si Confessarius sit bonæ vitæ, & Conversationis, & solùm semel, aut iterum eandem personam sollicitaverit. Refugit animus alias erroneas opiniones adducere, quæ omnino aditum ad Tribunal S. Inquisitionis occludunt, & huic enormi sceleri ostium magnum aperiunt; propterea hæc, & similes opiniones reiiciuntur communiter tanquam laxæ, ac tenuis omnino probabilitatis, insufficientes ad prudenter operandum, quibus scelera foventur; & ruinæ, non salutem animarum consulitur.

200. Quæritur. An teneatur pœnitens denunciare per Epistolam aut per nuncium, vel per Confessarium, si non possit immediatè accedere ab Judicem fidei, vel ob clausuram, vel ob ægritudinem, aut ob aliam physicam, vel moralem impotentiam?

Resp. Affirmativè, quicquid nonnulli in contrarium dicant, ratio est, quia licet verum sit, quod impotens adire personali-

ter superiorem, non teneatur illum adire per literas, aut per internuncium, ad id tamen obligatur, si nequeat personaliter adire ad denunciationem faciendam, cum hæc sit longè majoris momenti, & ad bonum publicum spectet, neque obstat periculum, ne literæ ab aliis reperiantur, quibus non est detegendum scelus Confessarii, nam hujusmodi periculum passim est valdè remotum, quod ad avertendum grave damnum subiri potest; sicut etiam propter bonum publicum manifestari licitè potest delictum sollicitantis non solum Judici, sed etiam prudenti internuncio, si aliter denunciatio fieri non possit; secus ferè semper mulieres sollicitatæ à denunciando excusarentur, quia passim citra aliquam notam adire personaliter nequeunt Judicem fidei.

201. Quæritur. Quid agendum in casu, quo non possit induci pœnitens nobilis, ac verecunda ad denunciandum, nec possit opinionibus benignis verè probabilius adjuvari?

Resp. S. Congregatio Inquisitionis in hoc casu (annuente Summo Pontifice) decrevit 27. Septembris 1624. quod Episcopus, vel Inquisitor tribuat Confessario facultatem accipiendi denunciationem in scriptis, & sub juramento, quæ statim deferatur Judici competenti; quòd si neque ad id possit sollicitata flecti, voluit Pontifex, quòd ad S. Sedem recurratur pro opportuno remedio, & interim non absolvatur pœnitens, utpotè indisposita.

202. Quæritur. An Confessarius teneatur hoc onus subire, & vices pœnitentis supplere?

Resp. Universim non tenetur is subire onera.

onera pœnitentis, nisi fortè charitas aliquando aliud exigat, quando scilicet bonum publicum periclitatur, nec aliter possit remedium adhiberi; ratio est, quia onus adeundi superiorem non est gravamen Confessario impositum, sed pœnitenti, unde si non possit pœnitens adire superiorem, non propterea obligabitur Confessarius, quantumvis eo velit pœnitens uti, imò optimum consilium est, quod Confessarius à subeundis quibuscumque oneribus pœnitentis omninò, si fieri potest, abstineat.

203. Quæritur. An possit excusari pœnitens à debito denunciandi Confessarium sollicitantem ex parvitate materiæ?

Resp. Negativè, nam in crimine, & materia sollicitationis non datur parvitas materiæ, quia licèt manum v. g. vel pedem fœminæ premere, vellicare, laudare de pulchritudine, vel quia simile facere, sit veniale intra genus luxuriæ, si carnalis delectatio, vel scandalum non interveniat, attamen si hæc fiant tempore Sacramenti administrandi, seu antea, vel post immediate, sunt mortalia adversus virtutem Religionis ob gravem injuriam, quæ sacramento irrogatur, propterea quilibet excessus in hac materia à Pontifice dicitur nefarius; verum si verba prolata à sollicitante, vel aliæ actiones sint ita ambiguæ, ut rationabiliter præsumatur, ea verba citra animum sollicitandi esse prolata, tunc non erit obligatio denunciandi.

203. Quæritur. Quam pœnam incurrat Confessarius, qui docet pœnitentem sollicitatam non teneri ad denunciandum, si confiteatur cum sollicitante?

Resp. Ultra peccatum gravissimum in-

currere excommunicationem Sam. pontifici reservatam, à qua nullus alius, præterquam in mortis articulo, absolvere poterit, nisi fuerit privilegiatus.

DILECTIO.

205. **Q**Uæritur. An præcepto diligendi proximum satisfieri possit per solos actus externos, quin requiratur ipsum diligere actu interno, & formali?

Resp. Negativè, primo quia Christus Dominus *Matth. 22.* post expressum primum mandatum: *Diliges Dominum Deum tuum*, subdit alterum: *Diliges proximum tuum sicut te ipsum*, scilicet dilectione interna, & formali: Præterea *1. Joan. 4.* dicitur hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligat, & fratrem suum, videlicet consimili dilectione: & *Joan. 15.* dicitur: hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem sicut dilexi vos, ergo sicut Deus dilectione interna diligendus est, ita & proximus: Deum tamen propter se ipsum amare tenemur, & non propter aliud, proximum vero perfectius amamus, si propter Deum diligamus; & ideo ista proximi dilectio spectans ad charitatem infusam sufficit ad implendum secundum præceptum de proximo diligendo: Denique quia ratio ipsa naturalis dicit, proximum actu dilectionis interno prosequendum esse: cum nihil magis necessarium sit ad generis humani conservationem, ad pacem, & justitiam tuendam, tum etiam quia lex naturalis de proximo diligendo, & præceptum hoc novum Christi Domini non imponunt, nisi actum honestum

stum